

Política i Gent Gran

Donar una conferència és exposar en públic un assumpte determinat, Aquest assumpte dóna títol a la conferència Un apropament analític a una exposició pressuposa, en primer lloc, l'anàlisi del títol, en el nostre cas, política i gent gran, com es relacionen ?, quina influència recíproca tenen ?. Aquesta relació i recíproca influència és immutable o ha variat a través de la història ?

Intentaré explicar-ne els conceptes: Què és política i què som la gent gran ?.amb una exposició que equivalgui en significat a aquests conceptes, és a dir, formulant, per mitjà d'altres termes, les condicions d'aplicació de les respectives expressions.

Començaré per la gent gran, expressió que és més que una explicació, és una definició. Gent gran som la gent vella, expressió que no és políticament correcte però que tots els que hi hem arribat sabem perfectament que vol dir. Actualment s'ha implantat referir-se a qualsevol situació amb termes políticament correctes. Fins i tot hi han manuals. I desgraciat del polític que no parli políticament correcte. Dit això, no dubtaré utilitzar el terme vell o vellesa, especialment l'arrel que si que és correcte. Com voleu, sinó que ens poguéssim referir als processos d'envelliment? Dir quan i perquè ens fem grans? La mainada també se'n fa de gran, col·loquialment parlant. L'envelliment, durant molt temps ha estat considerat una fase d'un procés biològic, comú a tots els éssers vivents. A través dels temps aquest procés s'ha anat allargant. La qual cosa ha donat lloc a una altra expressió, un altre concepte, que és l'esperança de vida. D'ella i dels seus efectes va tractar-ne en Martí Carreras en la seva magnífica conferència "El complex i divers món de les persones grans" del 30 de setembre d'aquest mateix any.

Ens és fàcil constatar que aquest procés biològic o si ho prefereixen la vida comporta etapes,. Comença amb el naixement i acaba amb la mort, però entre aquests dos límits realitzem un recorregut que es pot dividir en varies

etapes, que responen a diferents maneres de viure. Aquestes etapes són les edats de la vida. Habitualment es parla de tres edats.:

La primera edat. La joventut que comprèn la infància i l'adolescència. És la base sobre la que s'edifica tota la vida, és la dels descobriments, de l'aprenentatge. S'explora el món mentre es desenvolupa el cos, descobrint-ne les possibilitats i es va prenent consciència de pertànyer a l'univers,

La segona edat. L'edat adulta; és una etapa d'expansió, d'exteriorització. L'època del treball, de la socialització, de l'acompliment d'un paper. Aixecar una família, participar al bé comú i través d'aquestes experiències, anar esdevenint cada cop més madur.

La tercera edat. La vellesa, que algú tal vegada abusivament, anomena l'edat d'or. És una etapa d'interiorització i de contracció. És el moment de retirar-se de la vida activa. És la de gaudir dels nets, de no treballar, més aviat s'ha de dir de treballar sense retribució, però és un període d'afebliment físic, més o menys intens, segons la vida que s'ha portat. I no em refereixo només al desgast del treball, sinó als excessos de les etapes anteriors. És una etapa que idealment s'hauria d'acabar amb la serenitat i no sempre és el cas.

Molts moren abans d'arribar a la tercera edat. Dels que hi arriben, alguns continuaran essent actius durant la vellesa i alguns s'esforçaran en ser-ho socialment. En la conferència esmentada de Martí Carreras, insisteixo magnífica conferència, el nostre amic acabava la seva introducció en aquest dos apartats :persones actives i persones amb poca activitat o dependents

L'apartat dels actius i del seu esforç m'agradaria contemplar-lo des d'una vessant política, que constitueix l'altre terme del títol de la conferència.

La política va néixer a Grècia quan la gent es va adonar que les coses públiques eren millorables per mitjà de discussions, votacions i lleis. Discutir, votar, fer lleis vol dir fer política, almenys n'és una manifestació. En dir discutir ho dic en el sentit de deliberar, de debatre, de discórrer, no de disputar .

Debate és comparar criteris, punts de vista, parers, opinions. És per això que, en definitiva, la política en optar, debatent-les entre diverses opcions, les compara i decideix. Un element de les comparacions és les perspectives des d'on es fan. Des de l'espai, queda clar. Des del temps, també. I des del temps viscut, encara més. Vivint s'acumula experiència és a dir, es creen perspectives.

Hi ha tantes teories, tantes visions d'allò que és la política que resulta impossible no ja estudiar-les totes, sinó fins i tot mencionar-les.. M'inclinare per l'accepció més comuna, la competitivitat per accedir al govern i mantenir-s'hi. Aquesta accepció de la política ha estat i és l'objecte de despietades desqualificacions, per exemple Paul Valéry deia que és l'art d'impedir a la gent de ficar-se on no els demanen. Alguns, optimistes, parlen de l'art de governar. Altres, del d'oprimir. Richelieu, també la contempla com un art, però per ell la política no és pas l'art d'allò possible com és corrent afirmar, sinó que és l'art de fer possible allò que és necessari.

Aquesta teoria fa girar la política entorn del poder. És una teoria que es fonamenta en una obvietat. La política és una activitat en relació amb el poder. Té un espai que li és prop. El seu àmbit no és la moral. No és l'estètica. Ni tampoc és l'economia. La moral fa la distinció entre el bé i el mal. L'estètica entre lo bonic i lo lleig.. L'economia entre lo útil i lo inútil. L'àmbit de la política és el poder. Les societats, els règims, els partits les faccions, els clans, les famílies lluiten per prendre el poder o mantenir-s'hi. La reflexió sobre el poder és al centre de la filosofia política, Des del procés de Sòcrates fins les purgues stalinianes, passant pels camps de concentració nazis, l'abús de poder replanteja sempre l'interrogant de la justificació del poder polític i què és allò que empeny a tantes persones a lluitar per conquerir-lo i exercir-lo. La manera de contemplar el món que té la política és dividir-lo entre partidaris i adversaris, els quals expressen, respectivament el grau més elevat possible de proximitat i el més elevat possible de separació. El partidari i l'adversari són realitats concretes, les quals no estan associades necessàriament als elements morals, estètics o econòmics. I tampoc en paràmetres d'afecció. En política, aliar-se no és la resultant d'una afecció, d'una simpatia. Això fa que als polítics actuar els

exigeix una gran capacitat de dissociació d'idees. I en aquesta dissociació d'idees, o en la seva justificació, es constata plenament l'efecte de la utilització de les paraules les quals expressen les conclusions de les comparacions.

He dit que hi ha diverses visions, moltes teories, d'allò que és la política. És cert, i moltes vessants, les quals requereixen qualificatius per identificar-les. Es parla de política d'ensenyament, de seguretat, i tantes altres, en l'esfera pública i en el món privat. Una d'aquestes vessants és la política per a les persones grans. No és només aquesta la política a la qual em vull referir. Vull parlar també de la política de en el seu més ample sentit. Vull parlar de la participació de la gent gran a la política.

La societat contemporània s'estructura al voltant de les tres etapes a que m'he referit i em penso que tots estarem d'acord en que, segurament per consideracions d'ordre econòmic, es dóna més importància a la joventut i a l'edat adulta que a la tercera edat, tot i que l'esperança de vida ha augmentat considerablement i òbviament no és pas en totes les etapes que aquest increment ha tingut incidència. És a la tercera edat, per això es parla d'envelliment de la població i és a la vegada un èxit i un repte. Malgrat els clàssics "sinofós", en el moment de la jubilació, a conseqüència dels avenços de la medicina, causa precisament de la major longevitat, arribem a la jubilació en un estat salut raonablement bo i, en funció dels esforços a que haguem estat obligats o dels excessos o de la moderació que haguem practicat, de les capacitats que haguem mantingut, físiques i mentals. Ni la jubilació, ni la condició de ser gent gran són sinònims de vellesa. podem ser útils a la família, per descomptat, (recordaré el tòpic "fer de cangur", i també a la comunitat. La persona humana s'ha de considerar en la seva globalitat, no pas en funció de la seva edat i des d'aquesta perspectiva, l'envelliment demogràfic no és una font d'inquietuds sobre el futur de la societat, sinó una carta a jugar, que ha de lligar amb les altres dues, la de la joventut i la de l'edat adulta, Els joves i el adults mereixen atenció, no faltaria més, lluiten per consolidar i garantir el seu futur, que és el de ser persones grans, (és coneguda la dita tots mengem per arribar a vells) futur que nosaltres, la gent gran, varem contribuir a estructurar. És necessària la col·laboració intergeneracional. En la millora de la qualitat de

vida, totes les generacions hi han participat i ho han fet a través de les tres etapes . joventut, edat adulta i tercera edat.

Una societat només és humana si permet que tots els ciutadans i ciutadanes tinguin, en qualsevol de les etapes, una vida plena de sentit, en un marc que correspongui a la dignitat humana. Siguin quins siguin els camps ideològics en que actuem, siguin quines siguin les postures que haguem adoptat, i les accions que emprenguem, o no, només assolirem l'èxit en la mesura en que siguem fidels a uns principis essencials i entre aquest principis, d'una manera molt especial, la llibertat. Marc de dignitat i principi de llibertat. Una persona humana per ser lliure precisa unes condicions de vida dignes. La dignitat és una exigència d'una vida en llibertat.. El mateix concepte de llibertat implica vida social. Llibertat vol dir responsabilitat. Només qui es lliure pot assumir responsabilitats. I només qui actua responsablement conserva la possibilitat de ser lliure.

Dignitat, responsabilitat, llibertat. Permeteu-me insistir en els tres conceptes. S'imbriquen els uns amb els altres i aquesta imbricació és essencial per a la gent gran. L'ésser humà es lliure i ha estat creat perquè es desenvolupi lliurement amb els altres homes, amb capacitat de decidir i actuar de manera responsable, reconeixent la llibertat dels demès, reconeixement que limita i determina la pròpia llibertat i suposa l'existència de la dignitat humana i, per tant, de la justícia social i la justícia social exigeix mesures a favor dels que es quedarien en darrera, una de les vessants de la qual és la política per a les persones grans.

He anticipat, però, que volia parlar de la participació de les persones grans a la política en tant que lluita per poder. En aquesta lluita no es pot prescindir de les persones d'edat, dels seus serveis, de la seva capacitat de judici, de la seva experiència de la vida. I seria insensat que nosaltres declinéssim la quota de responsabilitat que hi tenim, en tant que persones grans. Hem de reconèixer i acceptar les aportacions de les persones joves. L'experiència, precisament, ens mostra el seu valor, però no hem de claudicar, de cap de les maneres davant un pretès relleu generacional, si és absolut. Hem

de ser conscients de la nostra responsabilitat i per exercir-la no fan falta massa associacions, el treball de les quals i aportacions valoro, no obstant, positivament.

En analitzar la participació, que per a mi és un deure, ens adonem que tenim diversos àmbits on exercir-la. En la família, per descomptat, En les nostres relacions personals, com ara amb els amics. He comentat que el mateix concepte de llibertat i de dignitat amb que va aparellada implica una relació social. La persona solitària no pot ser considerada lliure. També l'hem de tenir a les institucions polítiques. A les Corts Generals, al Parlament de Catalunya, als Ajuntaments, a les Diputacions, als Consells Comarcals, etc..Evidentment, no suggereixo pas que ens proposem ser parlamentaris o regidors, aquesta funció correspon als joves.

L'any 1975, el nostre conciutadà Josep Pallach va publicar un assaig titulat *La democràcia, per fer què?*. Sovint el rellegeixo, especialment en moments difícils com els que estem vivint. En l'assaig, Pallach s'interrogava sobre les llibertats que realment garanteixen l'autenticitat democràtica de qualsevol règim polític i afirmava que no és difícil dilucidar el grau de democràcia que regna en un país en funció de les llibertats que hi són respectades. Un règim per ser democràtic - deia - ha de respectar la gamma completa de llibertats i perquè una societat pugui ser considerada democràtica és necessari que els detentors del poder obtinguin la seva legitimitat per mitjà d'unes eleccions, autènticament competitives.

Hi estic d'acord, les eleccions són, efectivament, una condició necessària per al bon funcionament d'un sistema de govern. Són, però, una condició suficient ?. Les eleccions són un instrument privilegiat d'expressió i la seva validesa depèn tant de les normes que les regulen, com de l'adhesió de l'electorat. Fa exactament un mes i un dia que en varen celebrar eleccions i en la majoria de les anàlisis, tant preelectorals com postelectorals, s'ha fet referència a totes dues coses: És adequada la llei electoral? Llistes tancades o llistes obertes?. Sobre aquesta qüestió la majoria de comentaris constaten una opinió favorable a les llistes obertes L'altre és : A què es deu

l'elevada taxa d'abstenció? Hi ha moltes causes d'abstenció, des de l'abstenció tècnica, fins a la reflexionada políticament, passat per la pura indiferència.

Jo penso que una de les responsabilitats de la gent gran és incidir en els processos electorals i, per què no?, en els processos polítics en general. Alguna vegada s'ha proposat la constitució d'un partit polític de gent gran i un dels arguments de la proposta és que, sens dubte seria el més nombrós. No ho crec pas, Qui serien els candidats? Gent gran? Seria un contrasentit presentar-ne d'altres edats. En cas de victòria, molt improbable, s'instauraria una gerontocràcia.

Els partits polítics juguen un paper important, fonamental, en els sistemes polítics. Moltes constitucions modernes els reconeixen i consagren la seva llibertat de creació i d'acció. Les fórmules d'aquest reconeixement son semblants, totes diuen que concorren a la formació de la voluntat popular i són instrument fonamental de la participació política o que concorren a l'expressió del sufragi. Sóc conscient de que actualment tenen molt mala imatge en l'opinió pública, però són imprescindibles. Tots sabem, perquè tots l'hem patit què és un règim sense partits o de partit únic : és la dictadura. En la actualitat, la diabolització de la política, de la cosa pública, i sobretot dels seus mandataris, està prenent característiques preocupants. La classe política és considerada responsable de tot allò que no marxa. Lamentablement, es pot considerar cert que els servidors de la cosa pública no donen proves del més mínim rigor tècnic, entenent per rigor exigència intel·lectual i seriositat. En dir tècnic em refereixo a la mediocritat. La mediocritat política té efectes deplorables, com ara la corrupció. Una i altre, corrupció i mediocritat són l'aliment que nodreix la mala premsa. Tal com he dit, els partits polítics són instruments. Qualsevol que exerceixi o hagi exercit una professió, i suposo que aquí n'hi ha molts, sap que d'un instrument, d'una eina, se'n pot fer un bon i un mal ús. No seria millor evitar el mal ús instrumental dels partits polítics?. No seria millor participar-hi?. És critiquen les llistes tancades. Participant en un partit s'és veu en l'elaboració d'aquestes llistes, i també en la dels programes electorals. No pretenc fer cap mena de proselitisme, Hi ha una ampla gamma d'opcions polítiques. Només apporto una reflexió sobre si la tercera edat podria jugar un paper essencial en la

qualitat d'aquestes eines necessàries de la democràcia. Estic convençut de que una participació responsable de la gent gran seria un element determinant per a la seva dignificació. I una reflexió complementària: participar en l'elaboració política general vol dir participar en totes les branques de la política. Una d'aquestes branques és la política per a la gent gran. Tots els partits solen distribuir la seva tasca en sectorials, Una d'aquestes sectorials és la de la gent gran. Tots els partits la tenen. Quan m'he referit a la inviabilitat o la innecessarietat d'un partit polític de gent gran tenia molt en compte que aquest sector és sense cap mena de dubte on coincideixen més totes les ideologies polítiques.

En reflexionar sobre la contribució de la gent gran a la política no aporto cap novetat. Situant-nos a l'origen de la humanitat, diré que l'evolució dels éssers humans s'inicia quan comencen a caminar drets, moment en que els antropòlegs el denominen homo erectus, pot caminar, és capaç de produir i utilitzar instruments, sap fer ús del foc i conservar-lo, viu de la caça i porta una vida gregària. Portar una vida gregària vol, dir formar part d'un grup sense distingir-se dels demés. A través de molts anys, mil·lennis, passa gradualment de l'agrupació gregària a la comunitat de clans i dels clans a les tribus. Perfecciona els instruments, descobreix l'agricultura, domestica els animals, inventa la ceràmica, aprèn a forjar els metalls. Tot això porta com a conseqüència la divisió del treball, el desenvolupament de la producció i l'elevació del nivell de vida i la configuració de la vida en societat. Quan la vida en societat està definitivament consolidada, sorgeixen els pensadors, un d'ells, Aristòtil (segle IV abans J.C) afirma que l'home és, per naturalesa, un animal polític. I que la mateixa societat és una realitat natural.

En les societats primitives, abans de que s'adquirís consciència social o política, el parer dels ancians era molt tingut en compte. Eren organitzacions gerontocràtiques, es a dir, governades pels ancians. En determinats llocs del planeta encara es troben aquests tipus de societats, les quals se segueixen denominant primitives. Ni en les primitives protohistòriques (la protohistòria és un període que se situa entre la prehistòria i la història), ni en les encara existents es té ni la mes mínima idea d'estructura política, però en quasi totes

elles existeix el consell d'ancians, que ha esdevingut mític. Faig aquesta referència per assenyalar que la participació de la gent gran a la política és tan antiga com la mateixa civilització. O civilitzacions, atès que no només hi ha la nostra, la anomenada judeo-cristiana de la que és element essencialíssim el component clàssic que hi aporten Grècia i Roma i els tres pols de la qual són Atenes, Roma i Jerusalem. Per citar-ne algunes més l'egípcia dels faraons, la xinesa, l'Índia,

En la nostra hi trobem abundants exemples històrics d'aquesta participació. La institució política més emblemàtica de Roma era precisament el Senat, el *Senatus*, paraula que vol dir Consell d'Ancians i deriva de *Senex*, que també és l'arrel de *Senior* que vol dir vell, d'ella ve també *senectud*, i és una institució que figura en els tres règims polítics que va tenir Roma en els seus dotze segles d'existència, que van ser, la Monarquia, 4 segles; la República, també 4 segles i l'Imperi, uns altres 4 segles. En l'Església primitiva també es constata una consideració especial per la vellesa. Quan institucionalitza i organitza la seva jerarquia eclesiàstica, al clergat de base l'anomena en llatí *presbyter* que deriva del grec *presbyteros* i que significa ancià i arriba a les llegendes modernes. *prebera* en català, *presbitero* en castellà, *pretre* en francès, etc. etc. Si volgués referir-me a la participació en la política de les persones grans a través dels temps, aquesta conferència no s'acabaria avui ni en varies sessions consecutives.

Em limitaré, doncs, a esmentar persones properes a nosaltres, tant en el temps com en l'espai. En aquests dies ens ha preocupat i ens preocupa el futur de la Unió Europea. Ens preocupa perquè som a Europa, som part integrant d'aquest gran projecte que és Europa. Una Europa lliure, pròspera, solidària. Molts catalans hi tenim dipositada la nostra esperança de salvar la nostra identitat. Doncs bé, aquesta Europa la van concebre persones grans, probablement més que moltes de les que es troben aquí. Les citaré: Adenauer, De Gasperi, Schumann, De Gaulle, Churchill, Spaak, Monnet, Spinelli, i molts altres. Aquestes persones, van ser protagonistes de la 2ª Guerra Mundial. No volien que es tornés a repetir, ni ells ni cap europeu, i van ser conscients de la seva responsabilitat, aportant la seva experiència. Aquest personatges

encarnen l'Europa de la immediata postguerra, per tant són pròxims en l'espai i en el temps.

Hi ha una figura, més pròxima en el temps, però menys en l'espai, l'ex president dels Estats Units Jimmy Carter, que en el meu entendre il·lustra la importància de les aportacions que es poden fer, després d'una vida política activa. Va ser el 39è President del Estat Units durant un mandat finalitzat el 20 de gener del 1981, tenia 57 anys. Es trobava en plenes facultats, Segurament es va plantejar què havia de fer. A 57 anys, tots ho sabem no s'és vell, però és una edat difícil per començar qualsevol cosa, també ho sabem tots. No es va resignar a una tranquil·la jubilació d'ex president, es va implicar en assumptes mundials. El 1982 funda la Fondation Carter, la finalitat de la qual és resoldre conflictes, promoure la democràcia i l'ajuda al desenvolupament humanitari. Esdevenint segons el TIME MAGAZINE el millor ex – president dels Estats Units. Totes les seves accions li van valer la recompensa del premi Nobel de la Pau, l'any 2002.

Vull referir-me també a la gent gran d'una proximitat en l'espai més immediata, algunes de les quals les hem conegut personalment, per tant pròximes també en el temps. Aquests espais immediats són Catalunya i d'una manera molt especial Figueres.

FRANCESC MACIÀ, va néixer a Vilanova i la Geltrú l'any 1859, era fill d'una família burgesa de les Borges Blanques, a quinze anys, ingressà a l'acadèmia d'enginyers militars de Guadalajara; el 1904, a l'edat de 36 anys, assolí el grau de tinent coronel. L'any 1905 es va produir un fet que va ser determinant en la seva vida.. El 18 de novembre de 2005 van haver-hi unes eleccions a diputats provincials que va guanyar la Lliga Regionalista i en celebració es va organitzar un banquet al qual van anomenar "Banquet de la Victòria" i que donà peu a un acudit que publicà els setmanari satíric "Cu-Cut!". L'acudit consistia en una vinyeta en la que es veu un carrer amb dos personatges, al fons un local on es veu una gran xaranga, un dels personatges pregunta a l'altre - *Què celebren ? - El Banquet de la victòria. – Ah, així no són pas militars* conclou el preguntant. Espanya, l'any 1898, feia només 7 anys,

havia estat clamorosament derrotada a la guerra de Cuba i Filipines pels Estats Units i va perdre tot el que li restava de l'imperi colonial, aquell imperi en el qual mai es ponía mai el sol. L'acudit va ser considerat una injúria per l'estament militar i uns tres-cents oficials i sots-oficials de la guarnició de Barcelona van assaltar les redaccions i tallers tipogràfics del "Cu-Cut" i la "Veu de Catalunya", Ni la "autoridad militar competente", ni el Governador Civil, ni el Govern Central va reaccionar, lo que va comportar una crisi política. El tinent-coronel Macià sí que va reaccionar, actitud que va comportar el seu trasllat a Santoña, on se li proposa l'ascens a Coronel que no accepta i renúncia a la carrera militar. Inicia una carrera política a la que consagra la resta de la seva vida. Mor l'any 1933, el dia de Nadal. Té 74 anys, i fa política activa. És el Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, Des de l'atac a la redacció del Cu-Cut fins al dia de la seva mort va dedicar tota la seva vida a Catalunya.

Tot i que tal vegada m'aparti dels paràmetres d'aquesta conferència que és parlar del comportament polític de la gent gran, permeteu-me que faci una brevíssima consideració personal referida als moments històrics que he relatat. He parlat de que el 1898 Espanya perdía tot el seu vast imperi colonial. Només li quedava la pell de brau. Això succeïa en uns moments en que Catalunya reneix, redescobreix la seva història i pren consciència de la seva identitat. Sap que és una Nació. I l'Estat espanyol no vol perdre cap més retall. se la miren i l'exploten com una colònia. Neix el problema català, Jo sóc una persona gran, i m'agradaria veure realitzat l'anhel de molts catalans, els que hi són i els que ens han precedit, com ara el President Macià. M'agradaria viure el temps suficient por poder veure la independència de Catalunya.

Aquest anhel, el President Macià el sentia. Va resumir d'una manera precisa el seu ideal demanant als parlamentaris catalans "una Catalunya políticament lliure, socialment justa, econòmicament prospera i espiritualment gloriosa".

Va aconseguir per a Catalunya un poder polític com no havia tingut en 200 anys. Un poder, limitat certament, les Cortes espanyoles també van cepillar el projecte d'Estatut elaborat a Núria, però eficaç i esperançador. No va tenir

gaire temps per fer una obra de govern, però va aportar una cosa d'un valor extraordinari. La seva imatge més emblemàtica el presenta com un ancià de cabells blancs. Li deien l'Avi. Era l'avi dels catalans. L'avi respectat. Aquest sentit de respecte va saber vincular-lo a la nostra institució, és la gran aportació del President Macià.

JOSEP TERRADELLAS, nascut el 1899, la seva militància catalanista el va portar de molt jove a la vida política. Va participar en la fundació del partit Esquerra Republicana de Catalunya, pel qual era elegit diputat per primera vegada el 1931. El mateix any accedia al govern de la Generalitat de Catalunya com a conseller de Governació, President de la Generalitat de Catalunya a l'exili, des de 1954 fins a la restauració de la Generalitat el 1980, El mateix dia del seu retorn de l'exili, en sortir al balcó del Palau de la Generalitat, les primeres paraules que pronuncia són "Ciudadans de Catalunya, ja sóc aquí !!!- Amb aquelles paraules reblava tot el que havia estat fent des del 1954. Ell, a Sant Martin le Veau havia preservat la legitimitat de la Generalitat. Macià, el respecte; Terradellas la legitimitat. Els dos conceptes s'exigeixen l'un a l'altre i i de les dues aportacions encara en vivim.

HERIBERT BARRERA, primer president del Parlament de la Generalitat restaurada, mort recentment, el 27 d'agost passat, a l'edat de 94 anys. Va lluitar a la guerra civil al front de l'Ebre i s'exilia a França. Va patir totes les privacions pròpies d'un exiliat, la qual cosa no li va impedir fer una carrera acadèmica brillantíssima, fora de lo comú. Va obtenir les llicenciatures de matemàtiques i enginyeria química a la Universitat de Motpeller, i a la Sorbona (París) es doctorà en ciències físiques. La seva activitat acadèmica prosseguí com a professor ajudant i encarregat del curs d'electroquímica a la Facultat de Ciències de la Universitat de Montpeller; també fou agregat de recerques del Centre National de la Recherche Scientifique de França, i becari postdoctoral a la Universitat de New Hampshire,

Aquesta trajectòria acadèmica la realitza en plena joventut. L'esmento perquè prefigura una de les seves característiques i que manté durant tota la seva vida, la força de voluntat. En la glossa fúnebre que li va dedicar a la seu

del Parlament de Catalunya, el president Pujol va fer una referència al sentiment que el difunt President del Parlament tenia de la Pàtria, expressat en un discurs a Madrid. El recordo perfectament. El va fer a la Comissió d'Assumptes Constitucionals i Llibertats Públiques, el dia 8 de maig de 1978 a l'inici del procés constituent. En tractar l'article 2on. que, tot i la seva redundat redacció no ho era tant com la del text definitiu, ja proclamava que la Constitució es fonamenta en la unitat d'Espanya, com pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols, Barrera va dir "*Pàtria només se'n té una i per a nosaltres catalans, la nostra única Pàtria és Catalunya*". Aquestes paraules posaven de manifest una altre de les seves característiques i i que el varen acompanyar durant tota la seva vida. La fidelitat.

No puc pas, deixat d'esmentar els altres tres presidents del Parlament difunts, MIQUEL COLL I ALENTORN. JOAQUIM XICOY I BASSEGODA, I JOAN REVENTÓS I CARNER, tots tres traspassats a edat avançada, com Heribert Barrera. A tots ells vaig tenir el privilegi i l'honor de tractar-los intensament i puc garantir-vos que les seves aportacions a la política pública denotaven en tots moment la seva honestedat.

Tampoc puc deixar-me uns personatges tan mítics com PAU CASALS I POMPEU FABRA. Pau Casals, nascut el 1876, català universal, músic reconegut universalment. Va mantenir el seu compromís polític fins que va morir, negant-se a tornar de l'exili, mentre visqués el Dictador, La seva interpretació d'*El cant dels ocells* ha esdevingut un símbol de pau i llibertat arreu del món, i de manera molt més significativa dins l'àmbit català. El 1961 va ser convidat pel president John F. Kennedy a fer un concert a la Casa Blanca i, dos anys més tard, el mateix president dels Estats Units, li concedí la Medalla de la Llibertat. El 1971 va compondre l'Himne a les Nacions Unides, que dirigí el 24 d'octubre d'aquell any en un concert a la mateixa seu de les Nacions Unides, i on el secretari General de les Nacions Unides U Thant li entregà la Medalla de la Pau. En rebre-la va pronunciar el corresponent discurs d'agraïment on va afirmar que era català i va reivindicar la nació catalana. El problema català no és un problema espanyol, és un problema internacional. Catalunya és una nació annexada a l'estat espanyol. Per tant la seva solució és

un problema internacional i gràcies a Pau Casals ha estat plantejat a la mateixa seu de les Nacions Unides. Tenia 95 anys i mantenia el seu compromís amb Catalunya.

POMPEU FABRA, nascut el 1868 i mort 1948 a Prada de Conflent, con comparteix exili amb Pau Casals, Va ser l'indiscutible inspirador de la normalització de la llengua catalana. Va estudiar enginyeria i va ser professor a de Química a l'Escola Industrial de Bilbao. Es va interessar d'una manera autodidàctica en la possible normalització del català. En crear-se l'Institut d'Estudis Catalans s'incorpora a la Secció Filològica. Des d'aquesta institució va dur a terme la normalització del català. El 1932, ja té 64 anys, es nomenat catedràtic de la Universitat de Barcelona el Diccionari general de la Llengua Catalana. Com he dit es va exiliar a França, on va prosseguir el seu treball redactant una Nova Gramàtica Catalana.

Pompeu Fabra s'extingí a Prada de Conflent el 1948. Josep Plà glosa la seva figura dient que la seva mort significà la desaparició del català més important del nostre temps. Fabra ha estat el català més important del nostre temps perquè és l'únic ciutadà d'aquest país, en aquesta època, que, havent-se proposat d'obtenir una determinada finalitat pública i general, ho aconseguí d'una manera explícita i indiscutible. En aquest sentit, no hi ha ningú més que s'hi pugui comparar. El destí de Fabra ha estat únic, gloriós, exclusiu. Feia molts anys, feia moltes dotzenes d'anys, que no s'havia produït en el nostre país un cas semblant. En el nostre temps concretament totes les empreses de caràcter col·lectiu i els homes que s'hi posaren davant tingueren un destí mancat, foren emportats avall per una catàstrofe sense precedents. De l'inenarrable, fabulós naufragi, només queda dempeus una obra i una figura: la figura i l'obra de Pompeu Fabra.

En plena transició democràtica, en una ocasió en que s'intentava fer entendre a Adolfo Suarez, que havia de permetre l'ensenyament en català va fer el desafortunat comentari de que no s'imaginava que es pogués explicar física en català. Ves per on, l'artífex de la normalització del català és precisament un enginyer.

La ciutat de Figueres quasi sempre s'ha distingit per ser una ciutat oberta, progressista, acollidora, culta i tolerant. Fins i tot en etapes políticament fosques hi han hagut personatges o una manera de ser col·lectiva que permet generalitzar aquestes característiques com genuïnament figuerenques. Faig aquesta consideració per què ara em referiré a personatges encara més pròxims en l'espai.

En quasi tots els alcaldes de la nostra ciutat, qualsevol que hagi estat la seva ideologia hi trobem l'empremta d'aquestes característiques genuïnament figuerenques i a més a més amb un component de dignitat remarcable. En citaré dos, el primer és el besavi del nostre president Martí Carreras, i que es deia també MARTÍ, i CARRERAS i REBRUGENT de cognoms, no per què sigui el besavi d'en Martí, que també, sinó per què va ser un exemple d'entrega, lleialtat i eficàcia, era un home modest, la seva professió era fuster. Curt de paraules, sempre deia allò que volia dir i que entenien tots aquells que l'escoltaven. Una mostra del seu progressisme la trobem en una proposta que va fer essent regidor i que es va aprovar en ser alcalde: s'implantà per primera vegada a Espanya la jornada laboral de vuit hores per als treballadors municipals,

En aquella època el govern de Madrid no es distingia pas per un respecte escrupolós de les regles democràtiques, especialment en allò que fa referència a resultats electorals. En les eleccions de 1893, la indiscutible victòria dels republicans, amb catorze regidors per quatre els monàrquics, la composició de l'Ajuntament és claríssimament antidinàstica la qual cosa no impedeix que el ministre de Governació en nom de la reina regent nomena Alcalde al carlista Joan Moragas. Les topades entre el minoritari alcalde i la majoria republicana estaven garantides. L'Ajuntament es constituí l'1 de gener de 1894 i el 3 n'hi va haver una que palesa la dignitat del regidor Carreras. L'Alcalde Moragas li exigia que parlés en castellà, a lo que es va oposar amb energia i bones formes i en va sortir airós.

A l'Alcalde Carreras el va substituir MARIÀ PUJULÀ, un dels Alcaldes més emblemàtics de Figueres, nascut el 1866 i mort el 1949, per tant, a l'edat

de 83 anys. Les eleccions municipals de 1904 el van portar per primera vegada i com a regidor a l'Ajuntament,. En prendre possessió va dir “la meva política ja la saben tots per la meva actuació de conseller” . Va agrair la confiança que havia merescut als regidors (onze vots a favor i cinc en blanc) i els va demanar que l'ajudessin en la solució dels diversos problemes que interessaven als ciutadans. Va acabar dient “sempre seré un fidel complidor del acord de l'Ajuntament”. Un d'aquests acords va ser l'aprovació per unanimitat el 20 de juliol de 1917: la reforma de la rambla,

Tot i que se'l va advertir de possibles represàlies, acabada la guerra civil Marià Pujulà no va voler exiliar-se. Fou empresonat ines setmanes . Intentaren processar-lo, però amics seus, que els havia tingut a l'oposició durant els seus mandats i, per tant, directes coneixedors de la seva tolerància , rectitud i entrega el varen avalar.

Va romandre a la seva ciutat, desencisat, amargat, pràcticament cec a causa d'un glaucoma i de cataractes. Els seus amics no el varen abandonar mai. Un d'ells en Ramon Canet, l'acompanyava sovint a passejar. Recordo haver-los vist, passejant a la vorera de la Rambla, la de davant de la llibreria d'en Ramon, i del local on ens trobem, Jo tenia 16 o 17 anys i m'impressionava la dignitat d'aquell ancià i el respecte amb que en Ramon l'agafava del braç. Si Macià havia llegat el respecte a la Presidència de la Generalitat, Marià Pujulà ho fa a l'Alcaldia de Figueres, continuant la tradició dels Alcaldes republicans federals, entre ells Martí Carreras, el seu immediat predecessor.

Acabo d'esmentar RAMON CANET. Recordar-lo m'entendreix. Quin encert que va tenir Joan Ferrerós en la tercera entrega de la seva obra “Benvolguts absents” en que li dedica un capítol, en subtitular-lo “més que un llibreter” ! Ramon Canet era més que un llibreter, com també era més que un figuerenc. En Ramon Canet és, i utilitzo el present, un referent. L'escriptor Josep Pla va dir d'ell: «És potser l'únic empordanès que no ha tingut cap enemic. Sobre la seva figura s'ha fet una espècie d'unanimitat cívica, total i completa. Tothom l'estima, fins i tot els forasters. És un gran bon home, el símbol més alt que podem presentar de tolerància, de companyia i de

respecte.”. La meua amiga Nuri Trias fa temps, mesos, que em va suggerir escriure un article recordant la figura de Ramon Canet. Encara no ho he fet. M’inspira tant de respecte, tanta admiració, tanta veneració. M^è Àngels Anglada l’anomenava el sant laic, que experimento una mena de por reverencial de no ser capaç d’explicar les exemplars qualitats que adornaven tan entranyable figuerenc. No va aspirar mai a cap càrrec, mai no va ser candidat a res, però tampoc no va eludir mai responsabilitzar-se políticament, va ser un dels fundadors d’Esquerra Republicana de Catalunya. Va emprendre el camí de l’exili. Va tornar aviat, tot just acabada la guerra i es va amagar a casa, d’on el tragueren els seus amics addictes al nou règim que li donaren seguretat de poder fer una vida normal. Tanmateix va ser objecte d’una represàlia, li van retirar la concessió de venda. de La Vanguardia. Va obtenir però la del Diario de Barcelona, diari d’origen monàrquic i per solidaritat gran nombre de republicans s’hi van subscriure, donant-se la paradoxa de que els republicans figuerencs llegien el Diario de Barcelona. La política també es fa honestament, Ramon Canet ens va donar un mestratge de política honesta

Una altre figura emblemàtica de la política figuerenca va ser JOSEP PUIG i PUJADES, i necessàriament ha de figurar en aquesta relació de figuerencs que van fer política tota la vida, Va nèixer el 1883 i va morir a l’exili el 1949. Tenia 66 anys, avui no el podríem considerar una persona gran. En aquells anys sí. L’enyorament envelleix, la desil·lusió també. Un home que havia pronunciar la frase la famosa frase que pa pronunciar “Amb la República el cervell i Catalunya al cor” és indicativa de que havia optat com molts altres catalans, molts altres figuerencs. per un model de vida, per una societat, en la qual havien dipositat la seva esperança de veure realitzats els seu anhels. Un model de vida, un model de societat que se’n diu democràcia i que amb la proclamació de la República i la instauració de la Generalitat pensaven poder assolir. En defensa d’aquells anhels van lluitar, van anar a l’exili, van patir persecució, van ser sotmesos a indignitats, van morir. Però van mantenir l’anhel, Puig Pujadas, el mantingué, tot i quedant privat. per les circumstàncies, de tenir una activitat política, mantingué el seu mestratge com testimonien les cartes de des de l’exili enviava als seu amics i companys. He tingut ocasió de llegir-ne alguna i us en puc donar fe.

M'he referit a dos Alcaldes de Figueres, ara em referiré a dos més. El primer, ALEXANDRE DEULOFEU, Era llicenciat en Fàrmàcia i en Química, professor de l'Institut de Figueres. Va ser elegit Alcalde titular de la nostra ciutat el 25 de maig de 1937, en plena guerra civil, va ser-ho fins el 2 de novembre del mateix any, en que es va incorporar a files. S'exilià a França i com Heribert Barrera i Josep Pallach va cursar estudis a la Universitat de Montpeller, van ser d'Història. Ja havia començat a elaborar la seva teoria la Matemàtica de la Història, segons la qual les cultures que han existit (i les que han d'existir) responen a uns processos biològics perfectes. Neixen, creixen, arriben a la maduresa, decauen i moren, esmerçant el mateix espai de temps. Quan tornà de l'exili, l'any 1947, regentà la seva farmàcia i es dedicà en cos i ànima a la tasca difusora de la seva obra La Matemàtica de la Història. L'any 1951, quan Alemanya es trobava totalment vençuda, afirmava que en el termini de 10 anys es convertiria en la primera potència europea. També l'any 1951 deia que la URSS aniria cap la desintegració, fet que tindria lloc al voltant de l'any 2000, con així va succeir, el nostre conciudadà i ex Alcalde, es basava en la llei que regeix la vida dels pobles. Alexandre Deulofeu no és un profeta, en el sentit tradicional del terme, el fet de que les coses succeeixin tal com ell anunciava, demostren que era un analista polític excepcional.

L'altre Alcalde al qual em vull referir és MIQUEL ESTEBA, va morir el 8 d'abril d'aquest mateix any. Encara no m'he refet de la seva mort. Gran amic meu, és l'únic amic dels que tinc o que he tingut del qual recordo la data del seu naixement. En Miquel va néixer el 14 d'abril de 1931, el dia de la proclamació de la República. No hi tenia cap mèrit, ho sabia, però n'estava orgullós. Tot i que el coneixia des de la seva arribada a Figueres, no el vaig començar a tractar intensament fins que es va iniciar la transició. Els dos teníem inquietuds i pensàvem que en aquells moments ens havíem de comprometre, que calia que aportéssim el nostre grà de sorra, Varem compartir molts criteris i varem discrepar en altres, i poc a poc varem bastir una bona amistat. Era un home ferm en les seves conviccions, practicava la religió catòlica i tenia una gran generositat que posava sovint al servei tant de les persones com de les conviccions. Tots dos varem tenir responsabilitats

polítiques, ell com Alcalde de Figueres, jo com Senador i Conseller de la Generalitat. Distintes funcions que van suposar experiències diferents, que en les nostres converses, seria millor dir en els nostres debats particulars, aportàvem. Quan ni ell ni jo ja no teníem cap funció pública van sorgir situacions que ens van esperonar a tornar a practicar l'activisme. La nostra postura era conseqüència d'un arrelat sentiment d'independentisme. No el podrà veure realitzat. L'ndependentisme ha perdut un gran puntal. Jo he perdut un gran amic. Un dels millors que he tingut.

Per anar acabant, recordaré aquesta expressió : “El pressupost s’ha d’equilibrar, els dèficits públics s’han de reduir, l’arrogància de l’administració s’ha de temperar i controlar. L’ajuda als que venen de fora s’ha de disminuir per evitar que la nació no caigui en fallida. La gent ha d’aprendre a treballar, en lloc de viure de les ajudes publiques”. Segur que us sembla que darrerament l’heu sentida repetides vegades. Tot i que sembla pròpia d’una assemblea d’indignats no és nova. La va pronunciar més o menys amb aquests termes, però en llatí, Ciceró, fa més de 2000 anys..

Cicerò va néixer i va morir abans de Jesucrist, Jurista eminent i un dels polítics més grans de la història. A l’edat de 62 anys va escriure precisament un Tractat sobre la vellesa amb el Títol *De Senectute*. Com podeu constatar els problemes que patim no són exclusius del nostre temps. Els patia l’imperi egipci, les vaques grasses i les vaques flagues és un somni del faraó que Josep, un hebreu, li va interpretar, i la República romana, i l’imperi, i el món medieval. I no cal parlar d’èpoques molt properes a la nostra. Totes les èpoques responen a un cicle tal com afirmava Alexandre Deulofeu. Les generacions del present s’han d’esforçar en superar les dificultats. Nosaltres som una d’aquestes generacions, n’hi ha de més joves, a elles correspon la gran tasca. Nosaltres no els d’imposar cap fórmula per fer-ho. La vellesa no ens ha fet més savis, però sí més prudents. la prudència l’anem adquirint en els avatars de la joventut. Ens cal fer la nostra aportació prudent. La participació política n’és una via, No és l’única, per descomptat, però tal vegada sigui entre les més responsable.

Moltes gràcies per la vostra benvolença en escoltar-me